

สรุปสาระสำคัญของมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมฉบับใหม่ (ISO 14001:2015-CD2)

ตอนที่ 1

กิตติพงษ์ จีระสงศ์
BCMS Auditor
kitroj@yahoo.com

ปี 2015 หรือ พ.ศ.2558 ที่จะถึงนี้ ในแวดวงของมาตรฐาน ISO นอกจากจะมีการประกาศใช้มาตรฐาน ISO 9001 หรือมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพฉบับใหม่แล้ว อีกมาตรฐานหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันดีในบ้านเรา คือ มาตรฐาน ISO 14001 หรือมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ก็จะมีการประกาศใช้ฉบับใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน

ปัจจุบันมาตรฐาน ISO 14001 อยู่ในสถานะของฉบับร่างของคณะทำงาน หรือ Committee Draft (CD2) ซึ่งเผยแพร่ออกมาเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2556 ที่ผ่านมา และหลังจากนี้จะมีการจัดทำเป็นฉบับร่าง (draft) รวมถึงฉบับร่างขั้นสุดท้าย (final draft) ตามลำดับ และคาดว่าจะประกาศใช้อย่างเป็นทางการในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2015

จากที่ได้อ่านมาตรฐาน ISO 14001 ฉบับร่างของคณะทำงานที่ออกมา พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงอยู่บางเรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะนำมาเล่าสู่กันฟัง เพราะถึงแม้ว่ากว่าจะประกาศใช้ฉบับจริงก็กว่า 2 ปี แต่การได้ศึกษาไว้ล่วงหน้า เพื่อนำมาจัดทำเป็นแผนในการปรับปรุงระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น น่าจะเป็นสิ่งที่ดีกว่า

โครงสร้างข้อกำหนด

หากพูดถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญอย่างมากของมาตรฐานฉบับใหม่ ก็คือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของข้อกำหนดใหม่หมด โดยโครงสร้างใหม่นี้จะเป็นไปตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ในภาคผนวก SL ของเอกสาร ISO/IEC Directive Part 1 ซึ่งได้มีการกำหนดโครงสร้างของข้อกำหนดในกลุ่มมาตรฐานระบบบริหารงาน (management system standard) ทั้งหมดให้เหมือนกัน ดังนั้น โครงสร้างของข้อกำหนดมาตรฐาน ISO 14001 ฉบับใหม่ จะเหมือนกับมาตรฐาน ISO 9001 และมาตรฐานระบบบริหารงานอื่น ๆ ที่ได้ออกมาแล้ว เช่น มาตรฐาน ISO 27001 (ระบบบริหารความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ) มาตรฐาน ISO 22301 (ระบบบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ) มาตรฐาน ISO 39001 (ระบบบริหารความปลอดภัยการจราจรทางบก) และมาตรฐานระบบบริหารงานอื่น ๆ ที่จะประกาศใช้ในอนาคตด้วย

ในมาตรฐาน ISO 14001 ฉบับใหม่ จะมีการแบ่งโครงสร้างข้อกำหนดออกเป็นทั้งหมด 10 ข้อกำหนดหลัก ประกอบด้วย

1. ขอบเขต

2. การอ้างอิง
3. คำศัพท์และความหมาย
4. บริบทขององค์กร
5. การนำองค์กร
6. การวางแผน
7. การสนับสนุน
8. การปฏิบัติการ
9. การประเมินผล
10. การปรับปรุง

ทั้งนี้จะได้สรุปสาระสำคัญของข้อกำหนดหลักต่าง ๆ ที่มีการกำหนดไว้ในมาตรฐาน ISO 14001 ฉบับร่างของคณะกรรมการว่า มีประเด็นที่สำคัญอะไรบ้าง ? ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เมื่อมีการปรับปรุงไปถึงฉบับประกาศใช้จริงในปี 2015 แต่คาดว่าเนื้อหาหลัก ๆ ที่สำคัญน่าจะยังเป็นไปตามนี้

บริบทขององค์กร

ในขั้นตอนแรกของมาตรฐานจะเป็นการให้องค์กรได้ทำการสำรวจตนเอง เพื่อทำความเข้าใจและเข้าใจถึงองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองให้ชัดเจน โดยให้ทำการพิจารณาถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ที่มีความเกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายขององค์กร และมีผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมตามที่ต้องการได้

จากนั้นให้องค์กรทำการระบุถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง หรือให้ความสนใจในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร และทำการค้นหาถึงความต้องการและความคาดหวังของ

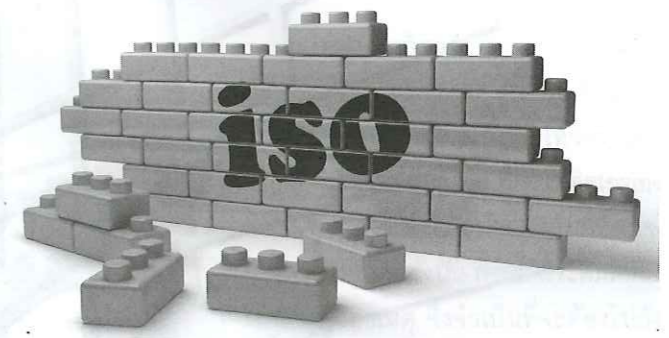
หน่วยงานนั้น ๆ ที่มีต่อองค์กรและระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จะถูกนำไปใช้ในการจัดทำ และดูแลรักษา ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมต่อไป

เมื่อทำการทบทวนปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ รวมถึงความต้องการ และความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว จะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการกำหนดขอบเขตของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นในการกำหนดขอบเขตยังมีการพิจารณาถึงหน่วยงาน หน้าที่งาน อาณาเขตทางกายภาพ กิจกรรม ผลิตภัณฑ์และบริการ รวมไปถึงอำนาจและขีดความสามารถขององค์กรในการควบคุม และการมีอิทธิพลต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบด้วย ทั้งนี้ขอบเขตของระบบจะต้องมีการจัดทำเป็นเอกสารไว้อย่างชัดเจน

นอกจากนั้นในข้อกำหนดหลักนี้ ยังระบุให้องค์กรจะต้องมีการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และการนำระบบไปใช้ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดต่าง ๆ ของมาตรฐานนี้ โดยระบบที่จัดทำขึ้นจะต้องสามารถนำไปบูรณาการเข้ากับกระบวนการ หรือระบบงานอื่น ๆ ขององค์กร ซึ่งในประเด็นของการบูรณาการจะสามารถทำได้ง่ายขึ้นจากการที่โครงสร้างข้อกำหนดของมาตรฐานการบริหารงานอื่น ๆ จะเหมือนกัน เช่น การบูรณาการระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเข้ากับระบบการบริหารคุณภาพ ระบบการจัดการความมั่นคงปลอดภัย เป็นต้น

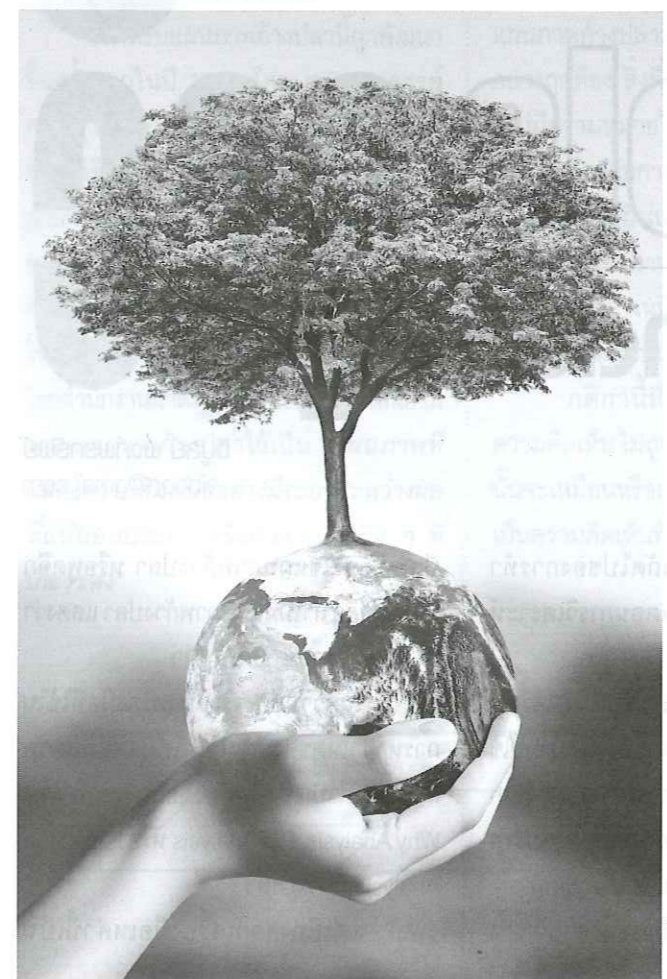
การนำองค์กร

ในข้อกำหนดหลักนี้ จะเน้นที่บทบาทของผู้บริหารระดับสูง ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนา การนำไปใช้ การดูแลรักษา และการปรับปรุงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม และมีความเพียงพอ คำว่า การนำองค์กร จะหมายถึง

สิ่งทีผู้บริหารระดับสูงแสดงออกให้เห็นว่าจะนำพาองค์กรไปในทิศทางใด โดยเฉพาะกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งในมาตรฐานได้มีการอธิบายถึงสิ่งทีผู้บริหารระดับสูงจะต้องดำเนินการ และดูแลให้เกิดขึ้นประกอบด้วย

- ๖ การนำความรู้ที่ได้จากบริบทขององค์กรมาพิจารณาในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ๖ การดูแลให้มีการจัดทำนโยบายสิ่งแวดล้อม และวัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับทิศทางกลยุทธ์ขององค์กร
- ๖ การนำเรื่องสมรรถนะด้านสิ่งแวดล้อมมาไว้ในกรวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร
- ๖ การบูรณาการข้อกำหนดของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้ในกระบวนการทางธุรกิจขององค์กร
- ๖ การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีความพร้อมใช้งาน
- ๖ การสื่อสารให้บุคลากรได้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และการปฏิบัติตามข้อกำหนดของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ๖ การดูแลให้ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถบรรลุผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

- ๖ การกำกับดูแล และสนับสนุนบุคลากรในการมีส่วนร่วมต่อประสิทธิผลของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ๖ การส่งเสริมการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง
- ๖ การสนับสนุนบทบาทของฝ่ายบริหารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการแสดงบทบาทของการนำองค์กรมาใช้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในส่วนของนโยบายสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้น จะต้องมีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายขององค์กร ลักษณะ ขนาด และผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ และบริการ รวมถึงความเสี่ยง และโอกาสขององค์กร ทั้งนี้นโยบายจะต้องครอบคลุมถึงความมุ่งมั่น ในการป้องกันมลภาวะ และสนับสนุนการปกป้องดูแลสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบทขององค์กร นอกจากนั้นยังต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามข้อบังคับต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติตามทั้งข้อกฎหมาย และข้อผูกพันโดยสมัครใจ อีกทั้งต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความมุ่งมั่นในการปรับปรุงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

นโยบายสิ่งแวดล้อม จะต้องมีการจัดทำเป็นสารสนเทศที่เป็นเอกสาร มีการสื่อสารภายในองค์กร รวมถึงบุคลากรที่ปฏิบัติงาน หรือเป็นตัวแทนขององค์กร และสามารถนำมาแสดงให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เมื่อต้องการ

นอกจากนั้นเช่นเดียวกับมาตรฐานอื่น ๆ ทีผู้บริหารระดับสูง จะต้องมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และอำนาจดำเนินการสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจนว่าใครมีหน้าที่จะต้องทำอะไรบ้าง ? และมีการสื่อสารเพื่อให้รับทราบ และเข้าใจอย่างทั่วถึงด้วย รวมถึงจะต้องมอบหมายให้มีผู้แทนฝ่ายบริหาร ที่ทำหน้าที่ในการรายงานผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมกลับมาให้ผู้บริหารระดับสูงได้รับทราบ ทบทวน และตัดสินใจต่อไป

อ่านต่อบนหน้า